

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 268/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky obchodnej spoločnosti **HERIX, s. r. o.**, Dunajská 8, Bratislava, IČO 35 691 379, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Volochoom, Hollého 745/34, Senica, proti uzneseniam Okresného súdu Zvolen č. k. 12 Cb 2/2014-2533 z 8. septembra 2020, č. k. 12 Cb 2/2014-2589 zo 14. decembra 2020 a č. k. 12 Cb 2/2014-2599 z 1. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavné sťažnosti **p r i j í m a** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. Návrhom na odklad vykonateľnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 Cb 2/2014-2533 z 8. septembra 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie z 8. septembra 2020“). Konanie o ústavnej sťažnosti bolo ústavným súdom vedené pod sp. zn. Rvp 2674/2020.

2. Následne bola ústavnému súdu 15. apríla 2021 doručená ďalšia ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie identických práv podľa ústavy a dohovoru uzneseniami okresného č. k. 12 Cb 2/2014-2589 zo 14. decembra 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie zo 14. decembra 2020“) a č. k. 12 Cb 2/2014-2599 z 1. februára 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie z 1. februára 2021“). Konanie o ústavnej sťažnosti bolo ústavným súdom vedené pod sp. zn. Rvp 815/2021.

3. Uznesením č. k. PLs. ÚS 70/2021-5 z 1. decembra 2021 ústavný súd v záujme hospodárnosti konania spojil ústavné sťažnosti sťažovateľky podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2674/2020.

4. Z obsahu ústavných sťažností, k nim pripojených príloh a obsahu vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 Cb 2/2014 sa sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne domáhala od žalovanej zaplattenia sumy 215 971,48 eur s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 Cb 2/2014-2171 z 9. októbra 2018 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 43 Cob 25/2019-2305 z 29. januára 2020 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) žalobu sťažovateľky zamietol v celom rozsahu a rozhodol o trovách konania a náhrade svedočného.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, čím jej vznikla poplatková povinnosť. Keďže sťažovateľka súdny poplatok za podané dovolanie nezaplatila spolu s podaním dovolania, okresný súd jej 23. júna 2020 adresoval výzvu na jeho zaplattenie v sume 37 796 eur v lehote 10 dní od jej doručenia, pričom ju poučil, že v prípade nezaplattenia súdneho poplatku súd dovolacie konanie zastaví. Na výzvu reagovala žiadosťou o jej opravu a priznanie oslobodenia od plattenia súdnych poplatkov, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 8. septembra 2020 tak, že sťažovateľke oslobodenie od plattenia súdnych poplatkov nepriznal. V odôvodnení uviedol, že po oboznámení sa s vyplneným tlačivom pre dokladovanie pomerov, daňovým priznaním sťažovateľky za rok 2019, jej účtovnou evidenciou a výsledkov vykonaných lustrácií dospel k záveru, že pomery sťažovateľky, ktorá disponuje nehnuteľným majetkom a pohľadávkami voči tretím osobám neodôvodňujú priznanie oslobodenia od plattenia súdnych poplatkov. Zdôraznil, že sťažovateľka ako právnická osoba bola založená na účel podnikania, pričom podnikateľské riziko nemožno prenášať na štát. K priznávaniu oslobodenia od súdnych poplatkov je potrebné pristupovať značne reštriktívne s tým, že nepriaznivá ekonomická situácia sťažovateľky ako podnikateľského subjektu nie je dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Poukázal tiež na skutočnosť, že sťažovateľka už dlhodobo vykazuje stratu, pričom jej príjmy značne klesli už v roku 2019, teda nie v dôsledku pandémie súvisiacej s ochorením COVID-19. V tejto súvislosti okresný súd odkázal na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 748/2013, v zmysle ktorého nie je len nedostatok finančných prostriedkov sťažovateľky (právnickej osoby) sám osebe dôvodom na priznanie oslobodenia od plattenia súdnych poplatkov.

6. Následne vyšší súdny úradník napadnutým uznesením zo 14. decembra 2020 dovolacie konanie zastavil podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), pretože sťažovateľka napriek výzve v stanovenej lehote súdny poplatok nezaplatila, pričom o následkoch jeho nezaplattenia bola náležite poučená.

7. Proti predmetnému uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorú sudca okresného súdu napadnutým uznesením z 1. februára 2021 zamietol ako nedôvodnú podľa § 250 ods. 1 CSP.

7.1. Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa dôvodov, pre ktoré nebolo sťažovateľke priznané oslobodenie od plattenia súdnych poplatkov, sudca skonštatoval ich bezvýznamnosť,

keďže proti uzneseniu z 8. septembra 2020 nebol prípustný žiadny opravný prostriedok. V súvislosti so sťažovateľkou namietaným zmätočným postupom okresného súdu, ktorý jej zaslal tri rôzne výzvy, okresný súd uviedol, že sťažovateľke adresoval podanie z 8. decembra 2020, v ktorom jej dôsledne vysvetlil svoj postup a ozrejmil, v akej výške má súdny poplatok za podanie dovolania zaplatiť. Súčasne sťažovateľke oznámil, že o jej opätovnom návrhu na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov už nebude rozhodovať, pretože o ňom rozhodol uznesením z 8. septembra 2020, v ktorom sa náležite vysporiadal so všetkými skutočnosťami uvádzanými sťažovateľkou, pričom jej pomery sa od toho času nezmenili. Dodal, že po rozhodnutí o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov jej síce zaslal opätovnú výzvu na zaplatenie súdneho poplatku, no jeho úmyslom bolo dať sťažovateľke priestor na zaplatenie súdneho poplatku pred zastavením konania. Len v dôsledku chyby bola sťažovateľka vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku v nesprávnej sume 25 846 eur, preto ju súd následne vyzval na zaplatenie jeho doplatku v sume 11 950 eur. Okresný súd preto nevidel dôvod na zrušenie uznesenia vyššieho súdneho úradníka o zastavení dovolacieho konania, a to ani podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu z 8. septembra 2020 o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov namieta jeho arbitrárnosť. Rozporuje tvrdenie okresného súdu, že v návrhu na priznanie oslobodenia nepoukázala na žiadne okolnosti súvisiace s vyššou mocou (tzv. okolnosti *vis maior*), pre ktoré sa dostala do ťaživej finančnej situácie. Výslovne totiž v podanom návrhu uviedla, že jej nepriaznivá finančná situácia, ktorá jej neumožňuje zaplatiť súdny poplatok v takej extrémne vysokej sume, bola spôsobená pandemiou ochorenia COVID-19, čo rozhodne možno považovať za okolnosť *vis maior*. Napadnuté uznesenie nepovažuje za dostatočne a presvedčivo odôvodnené a domnieva sa, že úmyslom okresného súdu bolo postupovať v záujme žalovanej strany a zabrániť jej podať dovolanie.

9. Podstatou sťažnostnej argumentácie nasmerovanej proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o zastavení dovolacieho konania zo 14. decembra 2020 a proti nadväzujúcemu uzneseniu sudcu o zamietnutí sťažnosti z 1. februára 2021 je tvrdenie sťažovateľky o chaotickom a zmätočnom postupe okresného súdu, ktorý jej postupne zaslal tri výzvy na zaplatenie súdneho poplatku za podanie dovolania, v dôsledku čoho sťažovateľka nevedela, v akej sume má súdny poplatok uhradiť. Poukazuje na to, že výzvou z 10. novembra 2020 ju súd dokonca vyzval na zaplatenie „súdneho doplatku za dovolanie“, hoci zákon o súdnych poplatkoch takýto termín nepozná. Rovnako predmetný zákon neupravuje ani inštitút opätovnej výzvy na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľka ďalej namieta, že napriek podaniu troch samostatných návrhov na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov okresný súd rozhodol len o jednom z nich (uznesením z 8. septembra 2020), preto bolo uznesenie o zastavení dovolacieho konania vydané podľa jej názoru predčasne [§ 10 ods. 2 písm. e) zákona o súdnych poplatkoch]. Aj tieto namietané uznesenia okresného súdu označuje sťažovateľka za nedostatočne odôvodnené, a preto arbitrárne a nepreskúmateľné.

10. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu ďalšie konanie, priznať jej primerané finančné zadost'účinenie a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom. Spolu s ústavnými sťažnosťami podala sťažovateľka aj návrhy na odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení okresného súdu podľa § 129 zákona o ústavnom súde.

III.

Predbežné prerokovanie ústavných sťažností

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutými uzneseniami okresného súdu:

11. Ústavný súd spojené ústavné sťažnosti sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavné sťažnosti obsahujú všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavných sťažností sťažovateľky na ďalšie konanie, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nich obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ústavné sťažnosti prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

13. V ďalšom konaní sa bude ústavný súd predovšetkým zaoberať tým, či napadnuté rozhodnutia naplnili všetky garancie obsiahnuté v ústavnom práve sťažovateľky na súdnu ochranu, spravodlivý proces, najmä, či nie je odôvodnenie nepriznania oslobodenia postihnuté vadou arbitrárnosti, či má skutkový základ vo vykonanom dokazovaní a či nedošlo formalistickým posúdením veci k odmietnutiu prístupu sťažovateľky k dovolaciemu súdu.

III.2. K návrhom na odklad vykonateľnosti namietaných uznesení:

14. Sťažovateľka v ústavných sťažnostiach súčasne navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť všetkých (troch) napadnutých uznesení okresného súdu.

15. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

16. Účelom rozhodnutia o odklade vykonateľnosti je odkladom núteného výkonu napádaného rozhodnutia alebo dočasným zmrazením ich právnych účinkov zabezpečiť predbežne ochranu sťažovateľa v miere nevyhnutnej a potrebnej na dosiahnutie účelu konania o ústavnej sťažnosti. Zmyslom je zabrániť vzniku stavu, v rámci ktorého by sa zásadným spôsobom znížila alebo ohrozila možnosť ústavného súdu, aby v prípade, ak ústavnej sťažnosti vyhovie, mohol využitím svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy prijať účinné opatrenia na nápravu zisteného porušenia ústavnosti. Tie majú byť zamerané primárne na odvrátenie škodlivých následkov,

ktoré sú s porušením ústavnosti spojené, alebo na odstránenie týchto následkov a navrátenie do stavu pred porušením sťažovateľových základných práv (*restitutio in integrum*).

17. Súčasne je nutné upriamiť pozornosť na pojem vykonateľnosť, čo je vlastnosť rozhodnutia orgánu verejnej moci spočívajúca v možnosti vynútiť autoritatívnou mocou štátu i proti vôli povinného subjektu splnenie povinnosti, ktorá z neho vyplýva. Napadnuté právoplatné rozhodnutie musí byť teda v zmysle osobitných právnych predpisov spôsobilým exekučným titulom pre výkon exekúcie alebo nútený výkon rozhodnutia, resp. musí byť spôsobilé stať sa takýmto exekučným titulom po márnom uplynutí lehoty na splnenie povinnosti, ktorá sa ním ukladá.

18. Napadnuté uznesenia okresného súdu, ktorých odklad vykonateľnosti sťažovateľka žiada, však neukladajú žiadnu povinnosť, pretože namietaným rozhodnutím z 8. septembra 2020 nebolo sťažovateľke priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a nadväzujúcimi napadnutými rozhodnutiami okresný súd dovolacie konanie zastavil a následne sudca okresného súdu zamietol jej sťažnosť. Navrhovaný odklad vykonateľnosti týchto rozhodnutí teda nemôže splniť účel, ktorý ním sťažovateľka sledovala. Z tohto dôvodu ústavný súd návrhom sťažovateľky na odloženie vykonateľnosti napadnutých uznesení okresného súdu nevyhovel (výrok 2 tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 3. mája 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu